

Sygn. akt I CSK 507/09

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSA Jan Futro (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa N.(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 czerwca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 marca 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej 3 600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 14 kwietnia 2008 r. Sąd Okręgowy w W. w sprawie z powództwa N.(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o wydanie zbioru rzeczy stanowiącego sieć teleinformatyczną zainstalowaną w lokalach pozwanej w P. przy ul. O. oraz w S. przy ul. S. oraz o zapłatę kwoty 367 195,81 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 kwietnia 2002 r. do dnia zapłaty umorzył postępowanie w części obejmującej żądanie wydania ww. zbioru rzeczy, oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 7 200 zł tytułem kosztów procesu.

Uwzględniając apelację powódki Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 27 marca 2009 r. zmienił powyższy wyrok Sądu Okręgowego w W. i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 367 195,81 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 grudnia 2002 r. do dnia zapłaty oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 10 215 zł tytułem kosztów procesu przed Sądem Okręgowym w W., a także nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 16 959,80 zł nieuiszczonej części opłaty sądowej od pozwu. Ponadto Sąd Apelacyjny oddalił apelację powódki w pozostałej części, a orzekając o kosztach postępowania apelacyjnego zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 8 400 zł oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 15 359,80 zł nieuiszczonej części opłaty sądowej od apelacji.

U podstaw rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego leżały następujące ustalenia. Powódkę łączyła z A.(...) S.A. umowa o dzieło. W dniu 24 kwietnia 2002 r. powódka złożyła A.(...) S.A. oświadczenie, w którym na podstawie art. 490 k.c. wstrzymała się z formalnoprawnym przekazaniem wykonanych instalacji do czasu zaoferowania świadczenia wzajemnego w postaci zapłaty kwoty 397 890 zł. Oświadczenie to zostało złożone z uwagi na zły stan majątkowy A.(...) S.A. Pozwany została poinformowana o treści tego oświadczenia. W dniu 13 maja 2002 r. powódka złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umów zawartych z A.(...) S.A. w dniach 2 kwietnia 2001 r. i 18 października 2001 r. W dniach 1 i 2 października 2002 r. pomiędzy powódką a A.(...) S.A. zawarte zostały porozumienia (ugody), w których ta ostatnia uznała skuteczność odstąpienia powódki od powyższych umów oraz oświadczyła, że nie jest w stanie uregulować wierzytelności wynikających z tych umów. Skuteczne odstąpienie od umowy według art. 494 k.c. skutkowało powstaniem po stronie powódki roszczenia względem

A.(...) S.A. o zwrot świadczenia, tj. obowiązku demontażu instalacji wykonanych przez powódkę w ramach wykonania umów, od których powódka odstąpiła. Sąd Apelacyjny ustalił też, że przy wykonywaniu instalacji zastosowano rozwiązania techniczne, które umożliwiały demontaż i wymianę także okablowania znajdującego się w kanałach teletechnicznych, i z tego względu uznał, że demontaż instalacji wykonanej przez powódkę był możliwy. Sąd Apelacyjny ustalił również, że powódka powiadomiła o odstąpieniu od umowy z A.(...) S.A. zarówno S.(...) Sp. z o.o. jako generalnego wykonawcę, jak i pozwanego jako inwestora. Odstąpienie powódki od umowy miało miejsce w czasie, gdy A.(...) S.A. jako wykonawca w ramach stosunku wynikającego z umowy o roboty budowlane nie przekazał jeszcze S.(...) Sp. z o.o. jako generalnemu wykonawcy budynków, w których powódka wykonała instalacje, a S.(...) Sp. z o.o. nie przekazała tych budynków pozwanemu. Mimo odstąpienia powódki od umowy i zgłaszanych przez nią zastrzeżeń, A.(...) S.A. wydał zamontowane przez powódkę instalacje S.(...) Sp. z o.o., a ten z kolei wydał pozwanemu obiekty, w których instalacje były zamontowane. W dniu 21 listopada 2002 r. powódka wezwała pozwanego do wydania zamontowanych w tych obiektach instalacji teleinformatycznych albo do zapłaty jej równowartości w łącznej kwocie 447 991,08 zł.

W dniu 17 lutego 2003 r. ogłoszona została upadłość A.(...) S.A. Powódka do dnia dzisiejszego nie otrzymała należności z tytułu prac wykonanych w ramach umów zawartych w dniach 2 kwietnia 2001 r. i 18 października 2001 r. Nie uzyskała również zaspokojenia z masy upadłości A.(...) S.A. Natomiast z ww. instalacji nadal korzysta pozwany.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny w W. uznał, że nie doszło do przeniesienia na pozwanego tytułu prawnego do instalacji wykonanych przez powódkę, a działania A.(...) S.A. oraz S.(...) Sp. z o.o. polegające na rozporządzeniu instalacjami na rzecz pozwanej, mimo braku tytułu prawnego i świadomości, że przysługuje on osobie trzeciej, należy zakwalifikować jako czyn niedozwolony stanowiący przywłaszczenie, którym podmioty te naruszyły obowiązek powszechny, niezależny od łączących ich stosunków obligacyjnych. W tej sytuacji powódce zgodnie z art. 443 k.c. przysługiwały przeciwko A.(...) S.A. roszczenia na podstawie art. 471 i n. k.c. w zw. z art. 494 k.c. lub na podstawie art. 415 k.c., według jej wyboru, zaś przeciwko S.(...) Sp. z o.o. roszczenie na podstawie art. 415 k.c. Sąd ten uznał również, że powódce przeciwko pozwanemu przysługiwało roszczenie na podstawie art. 422 k.c. bowiem pozwany jest osobą, która świadomie skorzystała ze szkody wyrządzonej powódce przez A.(...) S.A. i

S.(...) Sp. z o.o. czynem niedozwolonym opisanym powyżej. Świadomość pozwanej co do tego, że korzysta ze szkody wyrządzonej powódce wynikała z tego, iż pozwana, uprzednio zawiadomiona o odstąpieniu powódki od umowy z A.(...) S.A. i wezwana przez powódkę do zaniechania przejęcia ww. instalacji, przejęła je, użytkowała i użytkuje w ramach swojej działalności. Sąd ten uznał, że pozwana działała umyślnie z zamiarem bezpośrednim i nie było istotne to, że rozliczyła się S.(...) Sp. z o.o. jako generalnym wykonawcą w ramach umowy o roboty budowlane.

Od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł pozwany, zaskarżając go w tej części, w jakiej zasądzono od niego na rzecz powódki dochodzoną pozewem kwotę oraz orzeczono o kosztach procesu.

W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący zarzucił:

- naruszenie art. 415 k.c. „a w konsekwencji art. 422 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie do odpowiedzialności kontrahenta powódki A.(...) S.A. z tytułu niewykonania zobowiązania umownego i wskutek błędnego przyjęcia, że kontrahent powódki A.(...) S.A. przywłaszczył instalacje założone w budowanym obiekcie”;
- naruszenie art. 415 k.c. „a w konsekwencji art. 422 k.c. wskutek ich błędnego zastosowania jako podstawy ustalenia odpowiedzialności deliktowej kontrahenta powódki A.(...) S.A., podczas gdy w stosunku do osoby prawnej podstawą odpowiedzialności deliktowej może być art. 416, 429 lub 430 k.c., natomiast art. 415 k.c. nie ma zastosowania”;
- naruszenie art. 494 k.c. „wskutek jego błędnej wykładni polegającej na przyjęciu, że odstąpienie od umowy przez powódkę jako wykonawcy robót budowlanych /instalacyjnych/ po wykonaniu tych robót powodowało obowiązek zwrotu założonych w trakcie robót instalacji i urządzeń w budynku przez zamawiającego nie będącego kontrahentem umowy”;
- naruszenie art. 422 k.c. w zw. z art. 415 k.c. „poprzez ich niewłaściwe zastosowanie jako podstawę odpowiedzialności pozwanego inwestora za skorzystanie ze szkody wyrządzonej przez kontrahenta umowy o wykonanie instalacji wskutek przywłaszczenia przez niego instalacji wbudowanych na podstawie umowy, pomimo braku przesłanek przywłaszczenia i popełnienia czynu niedozwolonego, a także ze względu na brak przesłanki świadomego skorzystania ze szkody wyrządzonej deliktem”;

- naruszenie art. 191 k.c. „poprzez jego niezastosowanie jako podstawy prawnej uzasadniającej tytuł prawny przekazania budynku wraz z wmontowanymi instalacjami zamawiającemu pozwanemu”.

Skarżący nie podniósł zarzutów w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części temu Sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku tego Sądu w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji powoda w części uwzględnionej przez ten Sąd. Ponadto wnosił o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przepisanych.

Powódka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na jej rzecz od skarżącego kwoty 7 200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej skarżący ograniczył się do postawienia zaskarżonemu wyrokowi Sądu drugiej instancji wyłącznie zarzutów naruszenia prawa materialnego. W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania. Zgodnie więc z art. 393¹¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy powinien rozpoznać skargę jedynie z punktu widzenia podniesionych w niej zarzutów, nawet jeżeli zaskarżony wyrok z innych przyczyn nie odpowiadałby prawu.

Nie znajduje podstaw zarzut naruszenia art. 415 k.c. Naruszenia tego przepisu skarżący upatrywał po pierwsze – w nieprawidłowej ocenie Sądu drugiej instancji, iż A.(...) S.A. dokonała przywłaszczenia instalacji wykonanych przez powódkę, po drugie – w nieprawidłowym przypisaniu odpowiedzialności deliktowej pozwanemu za niewykonanie zobowiązania przez osobę trzecią, oraz po trzecie – w nieprawidłowym przypisaniu odpowiedzialności pozwanemu na podstawie tego przepisu, zamiast na podstawie art. 416, 429 lub 430 k.c.

Odnośnie do pierwszej kwestii należy zauważyć, że obecnie za utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego należy uznać pogląd, że wykonanie ustawowego prawa odstąpienia od umowy przenoszącej własność rzeczy ruchomej wywołuje skutki prawnorzeczowe, tj. zwrotne przejście własności tej rzeczy (por. uchwała SN z dnia 27 lutego 2002 r., III CZP 80/2002, OSNC 2003 r., nr 11, poz. 141). Z wiążących Sąd Najwyższy w tej sprawie ustaleń wynika, że powódka w ramach zawartej umowy o

dzieło zobowiązała się względem A.(...) S.A. do wykonania instalacji w budynkach przekazanych następnie pozwanemu, co z istoty swej oznacza również przeniesienie własności rzecz ruchomych stanowiących te instalacje. Chociaż ustalenia faktyczne rozpoznawanej sprawy nie pozwalają na jednoznaczną ocenę, na czyją rzecz powódka zobowiązana była przenieść własność rzeczy ruchomych stanowiących te instalacje, to jednak nie budzi wątpliwości, że skoro nie stanowiły one części składowych nieruchomości, wykonanie przez powódkę ustawowego prawa odstąpienia skutkowało zwrotnym przejściem ich własności na powódkę. Oznacza to, że rzeczy ruchome będące składnikami instalacji wykonanych przez powódkę w budynkach przekazanych następnie pozwanemu stanowiły dla A.(...) S.A. rzeczy cudze.

Ustawowa konstrukcja umowy o dzieło łączącej powódkę i A.(...) S.A. oparta jest po stronie przyjmującego zamówienie na obowiązku wykonania oznaczonego dzieła, a po stronie zamawiającego na obowiązku zapłaty wynagrodzenia. Spełnienie przez strony umowy wymienionych świadczeń wymaga wydania i odebrania dzieła. Dopiero z momentem wydania zamawiającemu dzieła może on nim swobodnie dysponować. W okolicznościach niniejszej sprawy ustalone zostało, że powódka nie tylko nie przekazała wykonanego przez siebie dzieła swojemu kontrahentowi, ale wręcz domagała się jego zwrotu, protestując przeciwko dalszemu przekazywaniu tego dzieła.

Jeśli zatem pozwany wszedł w posiadanie dzieła, tj. ww. instalacji, w wykonaniu umowy o roboty budowlane łączącej go z S.(...) Sp. z o.o. jako generalnym wykonawcą, a ten wszedł w jego posiadanie w wykonaniu umowy o roboty budowlane łączącej go z A.(...) S.A. jako wykonawcą, to w pełni uprawniony jest wniosek, że A.(...) S.A. rozporządził rzeczami stanowiącymi instalacje tak jak właściciel, chociaż właścicielem nie był, co stanowi przywłaszczenie w rozumieniu przepisów prawa karnego (art. 284 k.k.) i czyn niedozwolony w rozumieniu przepisów prawa cywilnego (art. 415 k.c.). Nie zasługuje przy tym na uwzględnienie podnoszona przez pozwanego kwestia, że A.(...) S.A. nigdy nie był we władaniu tych rzeczy. Przejęcie posiadania rzeczy wcale nie musi wiązać się z jej wydaniem (por. art. 348 k.c.)

Przechodząc do kwestii drugiej należy zauważyć, że podstawą odpowiedzialności pozwanej Sąd drugiej instancji uczynił art. 422 k.c., która jest odrębna od podstawy przewidzianej w art. 415 k.c. Zatem Sąd ten nie mógł naruszyć art. 415 k.c. przez uznanie za delikt zachowania polegającego na niewykonaniu zobowiązania, lecz co najwyżej art. 422 k.c. Skoro jednak pozwanej nie łączył z powódką żaden stosunek prawny wynikający z umowy, nie zachodzi tutaj zbieg odpowiedzialności deliktowej i

kontraktowej. Co za tym idzie zachowanie pozwanej wyczerpujące znamiona określone w art. 422 k.c. nie mogłoby stanowić niewykonania przez nią zobowiązania w rozumieniu art. 471 k.c. Jasne jest natomiast to, że czyn niedozwolony przewidziany w art. 422 *in fine* k.c. polega na świadomym skorzystaniu z wyrządzonej innemu podmiotowi szkody, która powstała w wyniku innego czynu niedozwolonego zaistniałego wcześniej. Skoro zaś zbieg odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej jest prawnie dopuszczalny, ten wcześniej zaistniały czyn niedozwolony może polegać na zdarzeniu, które kwalifikuje się również jako niewykonanie zobowiązania w rozumieniu art. 471 k.c. przez podmiot, którego nie łączą żadne stosunki obligacyjne ze świadomie korzystającym ze szkody wyrządzonej innemu w sensie art. 422 *in fine* k.c.

Natomiast odnośnie do trzeciej kwestii stwierdzić trzeba, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut skarżącego, iż Sąd drugiej instancji postąpił nieprawidłowo i nie zastosował art. 416, 429 lub 430 k.c. Chociaż zastosowanie tych przepisów nie znalazło wyrazu w uzasadnieniu orzeczenia tego Sądu, to jednak oczywiście miało miejsce, skoro odpowiedzialność została przypisana pozwanej jako osobie prawnej, a nie poszczególnym osobom fizycznym, przy pomocy których pozwana objęła w posiadanie i wykorzystywała rzeczy będące składnikami instalacji wykonanych przez powódkę.

Nie zachodzi także naruszenie przepisu art. 494 k.c. dotyczącego przysługującego powódcie roszczenia zwrotnego. Na podstawie tego przepisu odstępujący od umowy może żądać od drugiej strony zwrotu tego, co świadczył w wykonaniu umowy wzajemnej.

Skarżący podnosił po pierwsze – że jeżeli kontrahentem jest podmiot, który nie miał nigdy we władaniu, ani w posiadaniu tego, co świadczył odstępujący, to nie ma możliwości zwrotu świadczenia i tym samym zwrot świadczenia w naturze jest niemożliwy do spełnienia, a po drugie – że Sąd drugiej instancji nieprawidłowo uznał, że obowiązek zwrotu przewidziany w art. 494 k.c. ciążył na pozwanym mimo, iż nie był on stroną umowy, od której powódka odstąpiła.

Odnośnie do pierwszej kwestii należy zauważyć, że skoro – jak ustalił Sąd drugiej instancji i o czym niżej – wykonane przez powódkę instalacje nie stały się częściami składowymi nieruchomości, nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, iż świadczenie polegające na ich zwrocie nie było możliwe.

Ponadto niemożliwość spełnienia świadczenia z zobowiązania do zwrotu przewidzianego w art. 494 k.c. nie oznacza jeszcze braku odpowiedzialności za zachowanie polegające na niedokonaniu zwrotu. Zobowiązanie do zwrotu świadczenia z

umowy wzajemnej, która wygasła na skutek wykonania ustawowego prawa odstąpienia, nie opiera się bowiem na umowie, lecz na ustawie, tj. właśnie na art. 494 k.c. Skoro nie jest to zobowiązanie z umowy, pierwotna niemożliwość świadczenia nie stanowi przyczyny jego nieważności. Jeżeli zaś chodzi o niemożliwość następczą, to rozważenia wymaga zawsze kwestia odpowiedzialności za okoliczności, na skutek których niemożliwość taka powstała.

Przechodząc do kwestii drugiej zauważyć należy, że skoro Sąd drugiej instancji przyjął odpowiedzialność pozwanego na podstawie czynu niedozwolonego polegającego na świadomym skorzystaniu przez niego ze szkody wyrządzonej powódce, tj. na podstawie art. 422 k.c., to wbrew twierdzeniom skarżącego wcale nie przyjął, że obowiązek zwrotu instalacji ciążył na pozwanym na podstawie art. 494 k.c. jako drugiej stronie umowy, od której powódka odstąpiła.

Ciążący na pozwanym obowiązek zwrotu instalacji wykonanych przez powódkę mógłby wymagać rozważenia jako pierwsza z przewidzianych w art. 363 § 1 postaci naprawienia szkody (tj. *restitutio in integrum*) wyrządzonej przez pozwanego jego własnym czynem niedozwolonym przewidzianym w art. 422 k.c. Skoro jednak postępowanie w tej części, w której dotyczyło żądania powódki wydania ww. instalacji zostało umorzone, kwestia ta nie podlegała rozstrzygnięciu.

Należy podzielić podnoszony w skardze kasacyjnej pogląd, że do niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania do zwrotu przewidzianego w art. 494 k.c. stosuje się przepisy o skutkach niewykonania zobowiązań. Pogląd taki wyrażony został m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., I CSK 13/08, (niepubl.).

Na podstawie art. 443 k.c. przyjmuje się jednak, że działania lub zaniechanie kwalifikowane jako niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania umownego mogą być zakwalifikowane jednocześnie jako czyn niedozwolony. Sytuacja taka będzie miała miejsce wówczas, gdy dłużnik swoim zachowaniem naruszy nie tylko łączącą go z wierzycielem więź obligacyjną, ale także ogólne, powszechnie obowiązujące nakazy i zakazy, wynikające z norm prawnych oraz zasad współżycia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2003 r., IV CKN 1768/00, LexPolonica nr 377921). Podnoszona przez skarżącego okoliczność, że A.(...) S.A., nie zwracając powódce wykonanego przez nią dzieła, zobowiązany był do naprawienia jej szkody przez zapłatę świadczenia pieniężnego, chociaż jest prawdziwa, to pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Okoliczność ta ani nie niweczy szkody wyrządzonej

powódce przez niezwrócenie instalacji, ani też nie wpływa na ocenę czy pozwana z wyrządzonej powódce szkody skorzystała.

Naruszenia art. 422 k.c. skarżący upatrywał w nieprawidłowym ustaleniu Sądu drugiej instancji, iż spełniona została przesłanka istnienia świadomości pozwanego, iż skorzystał on ze szkody wyrządzonej powódce.

Zgodnie z powołanym przepisem każdy, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiemu szkody, obciążony jest obowiązkiem jej naprawienia. Z określenia „z wyrządzonej drugiemu szkody” wynika, że stanowi ono wskazanie źródła, z którego korzyść pochodzi. Korzyść ta pochodzić musi z majątku poszkodowanego i oceniana z punktu widzenia sytuacji majątkowej poszkodowanego stanowić musi element wyrządzonej mu szkody. Termin „świadomie” stanowi natomiast oznaczenie podmiotowego elementu stanu faktycznego czynu niedozwolonego. Jest więc okolicznością faktyczną i jako fakt nie podlega ocenie, tylko ustaleniu, a wobec powyższego sformułowany wyżej zarzut uchyla się spod kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.). Nie podlega również stopniowaniu, bowiem świadomość istnieje albo nie. Osoba, której odpowiedzialność wchodzi w grę na podstawie art. 422 k.c. musi być świadoma korzystania z cudzej szkody. Musi zatem posiadać dostateczną ilość informacji o źródle pochodzenia korzyści. Jest to wiedza o określonych faktach i powiązaniach między nimi. W rozpoznawanej sprawie Sąd drugiej instancji ustalenie to poczynił w oparciu o informacje, które przekazywane były pozwanej przez powódkę, tj. zawiadomienie pozwanej o odstąpieniu przez powódkę od umowy z kontrahentem pozwanej, zawiadomienie pozwanej o żądaniu zwrotu instalacji wystosowanym do tego kontrahenta oraz żądanie powódki, aby pozwana nie przejmowała należącego do niej dzieła.

Odpowiedzialność na podstawie art. 422 k.c. nie zależy też od istnienia związku przyczynowego między szkodą a zachowaniem świadomie korzystającego z cudzej szkody. Szkada bowiem musi wystąpić zanim skorzystanie z niej będzie mieć miejsce.

Także zarzut naruszenia art. 191 k.c. nie znajduje podstaw. Zgodnie z tym przepisem własność nieruchomości rozciąga się na rzecz ruchomą, która została połączona z nieruchomością w taki sposób, że stała się jej częścią składową. W myśl art. 48 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, do części składowych gruntu należą w szczególności budynki i inne urządzenia trwale z gruntem związane. Częścią składową rzeczy zaś zgodnie z art. 47 § 2 k.c. jest wszystko to, co nie może być od niej odłączone bez uszkodzenia lub istotnej zmiany całości albo bez uszkodzenia

lub istotnej zmiany przedmiotu odłączonego. Ponadto zgodnie z art. 47 § 1 k.c. przedmioty połączone z rzeczą tylko dla przemijającego użytku nie stanowią jej części składowych.

Skoro podstawami skargi kasacyjnej są jedynie zarzuty naruszenia prawa materialnego, Sąd Najwyższy związany jest stanem faktycznym ustalonym przez Sąd drugiej instancji. Sąd ten ustalił, że sposób wykonania przez powódkę instalacji umożliwiał ich demontaż, a co za tym idzie ich zwrot powódce. Oznacza to, że uzasadniona jest ocena, iż instalacje te w sensie art. 47 § 2 k.c. nie stanowiły części składowych nieruchomości ewentualnie budynków, które zostały przekazane pozwanej przez wykonawcę i generalnego wykonawcę w wykonaniu umowy o roboty budowlane (nie zostało ustalone częściami składowymi nieruchomości jakiego rodzaju miałyby być ww. instalacje – jeśli budynek stanowi odrębny od gruntu przedmiot własności, instalacje mogłyby być częściami składowymi budynków, a nie nieruchomości, na której budynki te się znajdują). Jeśli zaś wykonane przez powódkę instalacje nie stanowiły części składowych w rozumieniu art. 47 § 2 k.c., to nie mogło nastąpić nabycie ich własności na podstawie art. 191 k.c. Zatem art. 191 k.c. nie mógł znaleźć zastosowania w rozpoznawanej sprawie.

Ubocznie więc już tylko można zauważyć, że nawet gdyby ww. instalacje stanowiły części składowe w rozumieniu art. 47 § 2 k.c. i na podstawie art. 191 k.c. właściciel nieruchomości (w braku ustaleń nie można stwierdzić czy byłby to skarżący) nabyłby ich własność wskutek ich połączenia z nieruchomością, to zgodnie z art. 194 k.c. przepisy o połączeniu nie uchybiają przepisom o obowiązku naprawienia szkody.

Z tych względów, skoro skarga kasacyjna nie znajduje uzasadnionych podstaw, należało ją oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z przepisami art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 i § 12 ust. 4 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1349 z późn. zm.).